

РЕШЕНИЕ

№ 18043

гр. София, 03.11.2023 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

..., **82 СЪСТАВ**, в публично заседание на седемнадесети октомври през две хиляди двадесет и трета година в следния състав:

Председател: А.И.И

при участието на секретаря К.Д.Н.

като разгледа докладваното от А.И.И Гражданско дело № 20221110157362 по описа за 2022 година

Г. Ю. А. е предявил срещу „С.К.“ ООД частичен осъдителен иск с правно основание чл. 55, ал. 1, пр. 1 ЗЗД за заплащане на сумата в размер на 5 лева, от общо дължимо вземане в размер на 80 лева, представляваща недължимо платена разлика между заплатената и получена сума по Договор за паричен заем № 737530 от 20.09.2022 г., ведно със законната лихва от 24.10.2022 г. до окончателното изплащане.

Ищецът твърди, че на 20.09.2022 г. е сключил Договор за паричен заем № 737530 с ответника за предоставяне в заем на сума в размер на 1100 лева, като видът на вноската бил седмичен, броят на погасителните вноски 23, а размерът на месечния лихвен процент не бил посочен. Излага, че са договорили да му бъде начислена неустойка в размер на 626,28 лева за непредоставяне на обезпечение по кредита. Посочва, че на 27.09.2022 г. е внесъл сума в размер на 1180 лева, с което плащане е погасил изцяло задълженията по сключения договор. Намира договора за нищожен на основание чл. 22 ЗПК, чл. 10, ал. 1 ЗПК (поради нарушаване изискването процесният договор да е написан по ясен и разбираем начин с шрифт не по-малък от 12 и на потребителя не е предоставена преддоговорна информация), чл. 11, ал. 1, т. 10 ЗПК (посочен е размер на ГПР, надхвърлящ максимално допустимия и нереално прилаганият), чл. 11, ал. 1, т. 20 ЗПК, чл. 19, ал. 4 ЗПК, като не е било налице валидно изразено съгласие от потребителя за сключването му, както и на основание чл. 26, ал. 2, пр. 1 ЗЗД. Счита, че е налице заобикаляне на закона по смисъла на чл. 26, ал. 1, пр. 2 ЗЗД с оглед уреденото в разпоредбата на чл. 33, ал. 1 ЗПК, че при забава на потребител кредиторът има право само на лихва върху неплатената в срок сума за времето на забава. Излага съображения за нищожност и неравноправност на клаузата за неустойка на основание чл. 143, ал. 2, т. 5 ЗЗП. Сочи, че са нищожни и отделни клаузи от договора, определящи по-висок размер на възнаградителната лихва от законово предвидения

(протИ.речащи на чл. 11, ал. 1, т. 9 ЗПК), което от своя страна води до недействителност на целия договор. Заявява, че е бил принуден да сключи процесния договор поради крайна нужда. Евентуално посочва, че е налице нищожност на отделни клаузи от процесния договор на основание чл. 26, ал. 1, пр. 1 ЗЗД поради нарушение на закона, на основание чл. 26, ал. 1, пр. 2 ЗЗД поради нарушаване на добрите нрави, респ. на основание чл. 146 ЗЗП поради неравноправност.

В срока по чл. 131 ГПК ответникът депозира отговор на исковата молба, с който оспорва предявения осъдителен иск като неоснователен. Не оспорва, че е налице валидно сключен договор за потребителски кредит, по силата на който е предоставил заемна сума в размер на 1100 лева при сочените в договора условия. Оспорва, че е налице неизпълнение на изискването на чл. 11, ал. 1, т. 10 ЗПК, като посочва, че редът за определяне на ГПР е дефиниран императивно в чл. 19, ал. 2 ЗПК и страните по договора не разполагат с правна възможност за неговото определяне по различен начин. Уточнява, че в процесния случай ГПР в размер на 49,81 % е изчислен съгласно формула по Приложение № 1 и единственият разход е посоченият в договора годишен лихвен процент. Оспорва да е налице нарушение на разпоредбата на чл. 11, ал. 1, т. 9 и т. 10 ЗПК като договорената неустойка от процесния договор е била включена в договорното съдържание като договорна лихва, съответно част от ГПР по кредита. Оспорва твърденията на ищеца за недействителност на договора поради неспазване на разпоредбите на чл. 11, ал. 1, т. 9 ЗПК, тъй като процесният договор касае фиксиран годишен лихвен процент. Заявява, че процесният договор е сключен при индивидуално уговорени условия, а не при общи такива. Оспорва да е налице заблуждаваща търговска практика, довела до неравноправност на уговорката за ГПР. Оспорва, че е налице нищожност на клаузата за неустойка като излага, че съгласно уговореното в процесния договор ищецът изначално е бил наясно, че може да не успее да предостави исканото обезпечение, като в случай че е счел, че предоставеният тридневен срок е недостатъчен, то е следвало да информира за това кредитора и да поиска удължаване на срока или да предложи друго заместващо обезпечение. Съдът, след като прецени събраните по делото доказателства и обсъди доводите на страните, с оглед разпоредбата на чл. 235, ал. 2 ГПК, приема за установено следното от фактическа и правна страна:

От представените по делото писмени доказателства се установява, а и не се оспорва, че между страните е Договор за паричен заем № 737530 от 20.09.2022 г. за сумата от 1100 лева при лихвен процент в размер на 40,05%. Общата сума за плащане е определена в размер на 1213,72 лева. Размерът на ГПР възлиза на 49,81%. Плащанията следвало да се извършат в периода 27.09.2022 г. – 28.02.2023 г. Съгласно чл. 11, ал. 1 от договора страните са уговорили, че в случай че заемателят не предостави обезпечение в 3-дневен срок, същият дължи на заемотателя неустойка в размер на 626,28 лева.

Съдът е обявил за безспорно и ненуждаещо се от доказване наличието на сключен Договор за паричен заем № 737530 от 20.09.2022 г., по силата на който ответникът е предоставил на ищеца заемна сума в размер на 1100 лева при сочените в договора условия.

Съдът е допуснал по искане на ищеца съдебно-счетоводна експертиза, която е

посочила, че датата на усвояване на паричния заем по Договор за паричен заем № 737530 от 20.09.2022 г. е датата на сключването му - 20.09.2022 г. Със заплатените на 27.09.2022 г. суми в размер на 1180 лева, са погасени суми по следните пера: 1100 лева – главница, 8,57 лева – договорна лихва, 71,43 лева – неустойка. Стойността на ГПР, в случай че са включени главница, договорна лихва и неустойка, е в размер на 1051,13 % на годишна база. Максимално допустимият размер на неустойката при предсрочно погасяване на сумата съгласно чл. 32, ал. 4 ЗПК е 5,50 лева, но не се установява сумата да е начислена от ответното дружество.

По делото се установява по безспорен начин, че между страните има сключен договор за паричен заем, по който ищецът като кредитополучател е усвоил предоставената му от ответното дружество сума и е погасил предсрочно кредита с изплащане на сумата 1180 лева.

Ищецът е физическо лице и като такава има качеството потребител по смисъла на § 13, т. 1 от ДР на ЗЗП и се ползва от защитата на потребителите, предвидена в специалния закон. Законът обявява за неравноправна всяка уговорка във вреда на потребителя, която не отговаря на изискването за добросъвестност и води до значително неравновесие между правата и задълженията на търговеца и потребителя (чл. 143 ЗЗП), като примерно изброява редица типични случаи. Съгласно чл. 11, ал. 1 ЗПК договърът за потребителски кредит се изготвя на разбираем език и съдържа редица реквизити, като съгласно точка 10 в него трябва да е посочен ГПР по кредита и общата сума, дължима от потребителя, изчислени към момента на сключване на договора за кредит, като се посочат взетите предвид допускания, използвани при изчисляване на ГПР по определения в приложение № 1 начин.

Съдът намира и че клаузата на чл. 11, ал. 1 от договора, предвиждаща заплащане на неустойка за недадено обезпечение, е нищожна. Оценката на платежоспособността на кандидат-заемателя е на риск и отговорност на заемотателя. Това следва от нормата на чл. 16, ал. 1 ЗПК, според която преди сключване на договор за кредит кредиторът оценява кредитоспособността на потребителя въз основа на достатъчно информация, в т. ч. информация, получена от потребителя и ако е необходимо извършва справка в ЦКР или в друга база данни, използвана в Република България за оценка на кредитоспособността на потребителите. В конкретния случай с договора рискът за кредитора от неизпълнение на собственото му задължение за проверка и съблюдаване на съответна дисциплина с цел неотпускане на необезпечени кредити се прехвърля по недопустим начин на заемателя-потребител. Логиката на законодателя е кредиторът да провери платежоспособността на длъжника и ако има съмнение в нея, да поиска обезпечение и едва след като то стане факт да отпусне кредита. Към това следва да се добави и съображението, че така уговорената неустойка излиза извън присъщите □ обезпечителни и компенсаторни функции, тъй като предвижда необходимост от изплащане на обезщетение за неизпълнение на акцесорно задължение, от което неизпълнение (на самото задължение за осигуряване на обезпечение) не произтичат каквито и да било вреди. По този начин тази неустойка се превръща в инструмент не за обезщетяване, а за обогатяване на кредитора, тъй като за длъжника възниква задължение за заплащане на допълнителни суми към него. Не може да се приеме,

че по този начин кредиторът се обезщетява за риска от евентуална неплатежоспособност на длъжника. Елиминирането и/или минимализирането на този риск зависи само от кредитора, който, изпълнявайки чл. 16 ЗПК, следва да извърши съответната оценка, като или не отпусне кредита, или го отпусне при достатъчно да гарантира изпълнението му обезпечение. С въвеждането на процесната клауза от договора фактически се създава допълнително обезщетение за кредитора при неизпълнение на договора, което противоречи на нормата на чл. 33, ал. 1 ЗПК, повеляваща, че при забава на заемателя-потребител кредиторът има право да получи само лихва върху неплатената част от задължението. Налице е както противоречие с нормите на закона, така и въведен с договора механизъм за неговото заобикаляне, поради което клаузата за неустойка е нищожна поради нейната неравноправност и неустойка не се дължи на основание чл. 21, ал. 1 ЗПК.

Не се спори, че ищецът не е осигурил някое от предвидените по договора обезпечения, както и че е начислена неустойка по чл. 11, ал. 1 от договора, с което предвидения ГПР се е повишил многократно. Съгласно чл. 11, ал. 1 ЗПК договорът за потребителски кредит се изготвя на разбираем език и съдържа редица реквизити, като съгласно точка 10 в него трябва да е посочен ГПР по кредита и общата сума, дължима от потребителя, изчислени към момента на сключване на договора за кредит, като се посочат взетите предвид допускания, използвани при изчисляване на ГПР по определения в приложение № 1 начин. В процесния договор, сключен с ищцата, са предвидени допускания, използвани при изчисляване на ГПР, но по същество е налице разминаване в ГПР, посочен в договора и този, който би се получил, при включване на размера на неустойката в размера му. Съгласно чл. 19, ал. 4 ЗПК ГПР не може да бъде по-висок от пет пъти размера на законната лихва по просрочени задължения в левове и във валута, определена с постановление на МС. Очевидно е, че при новоформирания ГПР, същият би надвишил законовоопределения горен праг, поради което договорът е в противоречие с посочената законова норма. Ал. 5 от същия текст гласи, че клаузите в договор, надвишаващи определените по ал. 4, се считат за нищожни. В конкретния случай се касае за непосочване на коректния размер на ГПР. Тези пропуски в договора се явяват противоречия с императивни норми на ЗПК. С оглед многократно завишаващия размера на пределно допустимия процент на ГПР, предвиден в чл. 19, ал. 4 ЗПК, съдът счита, че вземането, определено като неустойка, е именно онова вземане, което води до нарушаване на тази норма на ЗПК. Ето защо следва да се приеме, че още към момента на подписване на договора клаузата, с която се определя неустойката по чл. 5, ал. 4 от договора, не е взета предвид при отразяване на ГПР, като по този начин се заобикаля закона. Ето защо съдът счита, че следва да се приеме, че клаузата за неустойка се явява нищожна поради противоречие с императивни законови разпоредби на ЗПК, поради което и платената сума е била недължима и подлежи на възстановяване от ответника.

Разпоредбата на чл. 55, ал. 1, предл. 1 ЗЗД предвижда задължение за всеки, който е получил нещо без основание, да го върне. На връщане подлежи реално полученото. В настоящия случай на доказване подлежат следните факти: размерът на обогатяването на ответната страна и обедняването на ищцовата страна, поради получаването на нещо без

основание и причинна връзка между обогатяването на ответника и обедняването на ищцата. Съдът счита, че по делото безспорно се установява, че ответникът е получил сума в общ размер на 1180 лева. При установяването недействителността на отделни клаузи от договора между страните ищецът дължи само реално полученото, тоест главницата, а лихвите и неустойката са недължими. С размера на тези суми ответникът се е обогатил за сметка на ищеца, като е налице причинна връзка между обогатяването на ответника и обедняването на ищцата. Следва да се обърне внимание, че недействителността на отделни клаузи не влече след себе си нищожност на целия договор. Съобразявайки изводите на ССЧЕ съдът намира, че от платената сума в общ размер на 1180 лева следва да се приспаднат дължимите суми за главница от 1100 лева и договорна лихва от 8,57 лева, доколкото в договора е предвидено заплащането договорно възнаграждение, което представлява печалбата на кредитора за ползването на паричната сума, дадена в заем на длъжника, като възнаградителната лихва се дължи през време на действие на договора и доколкото ползването на отпуснатата в заем на длъжника сума продължава. Получава се недължимо платена сума в размер на 71,43 лева.

Съдът счита, че по делото безспорно се установява, че ответникът е получил сума в размер на 71,43 лева, представляваща неустойка, доколкото вещото лице определя тази сума като неустойка по договора. При установяването недействителността на клаузата за неустойка по договора ответникът дължи връщане на тази сума като недължимо получена. С размера на тази сума ответникът се е обогатил за сметка на ищеца, като е налице причинна връзка между обогатяването на ответника и обедняването на ищеца. Ответникът не ангажира доказателства относно наличие на основание да получи сумата за неустойка. Предвид изложеното исковата претенция за сумата от 5 лева, част от общо дължимо вземане в размер на 80 лева, следва да се уважи изцяло като доказана и основателна.

При този изход на спора ищецът има право на разноски. Претендира се адвокатско възнаграждение при условията на чл. 38, ал. 1, т. 2 ЗА, което съдът, с оглед материалния интерес по делото, определя в размер на 420 лева с ДДС. Доколкото сумата в размер на 50 лева за държавна такса не е постъпила в бюджета на съда, то ищецът следва да бъде осъден да я заплати.

Воден от горното, ..., 82 състав

РЕШИ:

ОСЪЖДА „С.К.“ ООД, ЕИК ..., да заплати на Г. Ю. А., ЕГН *****, на основание чл. 55, ал. 1, предл. 1 ЗЗД сумата от 5 лева, част от вземане в общ размер на 80 лева, представляваща недължимо платена разлика между заплатената и получена сума по Договор за паричен заем № 737530 от 20.09.2022 г., ведно със законната лихва от 24.10.2022 г. до окончателното изплащане.

ОСЪЖДА „С.К.“ ООД, ЕИК ..., да заплати на ЕАД „Д.М., БУЛСТАТ ... , на основание чл. 38, ал. 1, т. 2 ЗА адвокатско възнаграждение в размер на 420 лева.

ОСЪЖДА Г. Ю. А., ЕГН *****, да заплати на .. на основание чл. 77 ГПК

сумата от 50 лева – дължима държавна такса за производството.

Решението подлежи на обжалване пред Софийски градски съд в двуседмичен срок от връчването му на страните.

Съдия при ..: _____